

Саветодавна комисија за људска права

ТСС зграда Д-12, седиште мисије УНМИК-а, Приштина, Косово, електронска пошта hrar-unmik@un.org, телефон +381 (0)38 504 604 локал 5182

МИШЉЕЊЕ

Датум усвајања: 24. јун 2015. године

Предмет бр. 233/09

Петар ЈОВИЧИЋ

против

УНМИК-а

Саветодавна комисија за људска права, на заседању одржаном 24. јуна 2015. године, уз присуство следећих чланова:

Марека Новицког, председавајућег
Кристин Чинкин
Франсоаз Тулкенс

Уз помоћ
г. Андреја Антонова, извршног службеника

Узевши у обзир изнад поменути жалбу, уложени сагласно члану 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12, од 23. марта 2006. године о оснивању Саветодавне комисије за људска права,

Након већања, одлучила је следеће:

I. ПОСТУПАК ПРЕД КОМИСИЈОМ

1. Жалба је уложена 147. априла 2009. године и уписана је 30. априла 2009. године.
2. Дана 12. маја 2010. године, Комисија је затражила од жалиоца да достави додатне информације. Жалиочев одговор је примљен 14. октобра 2010. године.
3. Дана 10. новембра 2010. године, Комисија је затражила од жалиоца да достави додатне информације. Одговор жалиоца на овај захтев примљен је 25. новембра 2010. године.
4. Дана 10. новембра 2011. године, Комисија је проследила предмет Специјалном представнику Генералног секретара (СПГС)¹ како би добила примедбе УНМИК-а на прихватљивост жалбе.

¹ Списак скраћеница и акронима садржаних у тексту дат је Прилогу.

5. Дана 14. децембра 2011. године, СПГС је доставио свој одговор.
6. Дана 17. марта 2012. године, Комисија је прогласила жалбу прихватљивом.
7. Дана 2. априла 2012. године, Комисија је проследила своју одлуку СПГС-у и затражила УНМИК-ове примедбе на меритум жалбе, као и копиједокумената који се односе на предмет.
8. У одговору на захтев Комисије, СПГС је 29. јуна 2012. године доставио додатне примедбе на прихватљивост жалбе, као и примерке релевантних докумената на које се УНМИК ослањао.
9. Дана 11. јуна 2013. године, Комисија је од УНМИК-а затражила да потврди да ли се достављање списа у вези са предметом може сматрати коначним.
10. Дана 18. јуна 2013. године, УНМИК је потврдио Комисији да су сви доступни релевантни списи достављени.
11. Дана 17. априла 2015. године, Комисија је затражила додатне информације од Одељења за судску медицину (ОСМ) Мисије владавине права Европске уније на Косову (ЕУЛЕКС).
12. Дана 20. априла 2015. године, ОСМ је доставио свој одговор.
13. Дана 27. априла 2015. године, Комисија је затражила додатна разјашњења од ОСМ-а.
14. Дана 28. априла 2015. године, ОСМ је доставио свој одговор.
15. Дана 14. маја 2015. године, Комисија је затражила додатна разјашњења од Међународног комитета Црвеног крста (МКЦК).
16. Дана 18. маја 2015. године, МКЦК је одговорио.
17. Комисија је истог дана затражила додатна разјашњења од МКЦК-а. МКЦК није одговорио на овај захтев.

II. ЧИЊЕНИЦЕ

A. Општи преглед догађаја²

---

² Списи на које се Комисија позива при навођењу овог општег прегледа догађаја су следећи: ОЕБС, „Како виђено, тако речено“, 1. том (октобар 1998 – јун 1999) и 2. том (14. јун – 31. октобар 1999); тромесечни извештаји Генералног секретара УН-а о Привременој управи мисије Уједињених нација на Косову; Годишњи извештаји полиције УНМИК-а (2000, 2001); Фонд за хуманитарно право „Отмице и нестанци не-Албанаца на Косову“ (2001); Фонд за хуманитарно право „Косовска књига памћења“ (<http://www.kosovometemorybook.org>); УНМИК-ова канцеларија за нестала лица и судску медицину, Извештај о активностима 2002–2004; Европски суд за људска права, *Бехрами и Бехрами против Француске и Сарамати против Француске, Немачке и Норвешке*, бр 71412/01 и 78166/01, одлука од 2. маја 2007. године; Међународна комисија за нестала лица, „Ситуација на Косову: попис“ (2010); подаци које је издао Високи комесар Уједињених нација за избеглице (доступни на адреси www.unhcr.org) и Међународни комитет Црвеног крста (доступни на адреси <http://familylinks.icrc.org/kosovo/en>).

18. Предметни догађаји су се одиграли на територији Косова убрзо након успостављања Привремене управе мисије Уједињених нација на Косову (УНМИК), јуна 1999. године.
19. Оружани сукоб током 1998. и 1999. године између српских снага с једне стране и Ослободилачке војске Косова и других оружаних групација косовских Албанаца с друге стране добро је документован. Након неуспеха међународних напора за решавање сукоба, 23. марта 1999. године, Генерални секретар Северно-атлантског споразумног савеза („НАТО“) објавио је почетак ваздушних напада на Савезну Републику Југославију (СРЈ). Ваздушни напади су почели 24. марта 1999. године, а окончани су 8. јуна 1999. године, када је СРЈ пристала да повуче своје снаге са Косова. Дана 9. јуна 1999. године, Међународне безбедносне снаге (КФОР), СРЈ и Република Србија потписале су „војно-технички споразум“ у ком су се сагласиле о повлачењу СРЈ са Косова и присуству међународних безбедносних снага након доношења одговарајуће резолуције Савета безбедности УН-а.
20. Дана 10. јуна 1999. године, Савет безбедности УН-а усвојио је Резолуцију 1244 (1999). Поступајући сходно Поглављу VII Повеље УН-а, Савет безбедности УН-а одлучио је да распореди међународне безбедносне снаге и цивилне представнике – КФОР, односно УНМИК – на територију Косова. Сходно Резолуцији Савета безбедности 1244 (1999), УН-у је дата пуна законодавна и извршна власт за привремену управу на Косову, укључујући спровођење правде. КФОР је имао задатак да успостави „безбедну средину у којој избегла и расељена лица могу безбедно да се врате кући“ и привремено обезбеди „јавни ред и мир“ све док међународни цивилни представници не буду могли да преузму одговорност за овај задатак. УНМИК се састојао из четири главне компоненте или стуба којима су руководиле Уједињене нације (цивилна управа), Високи комесар Уједињених нација за избеглице (хуманитарна помоћ, која је постепено окончана јуна 2000. године), Организација за европску безбедност и сарадњу (успостављање институција) и ЕУ (реконструкција и привредни развој). Сваки стуб је био под управом СПГС-а. Резолуцијом Савета безбедности УН-а 1244 (1999) УНМИК је овлашћен да „унапреди и штити људска права“ на Косову у складу са међународно признатим стандардима у погледу људских права.
21. Процене у погледу утицаја сукоба на расељавање популације косовских Албанаца крећу се од приближно 800.000 до 1,45 милиона. Након усвајања Резолуције 1244 (1999), већина косовских Албанаца који су побегли или били насилно избачени из својих кућа током сукоба од стране српских снага вратила се на Косово.
22. У међувремену, припадници неалбанске заједнице – углавном, али не само, Срби, Роми и словенски муслимани, као и косовски Албанци за које се сумња да су сарађивали са српским властима – постали су мета распрострањених напада од стране наоружаних групација косовских Албанаца. Тренутне процене у вези са бројем расељених косовских Срба крећу се између 200.000 и 210.000. Док је већина косовских Срба и другог неалбанског становништва побегла у ужу Србију и суседне земље, они који су остали постали су жртве системских убистава, отмица, насумичног притварања, сексуалног и родног насиља, пребијања и злостављања.
23. Иако постоји спор око бројки, процењује се да је више од 15.000 лица усмрћено или нестало током и одмах након косовског сукоба (1998-2000. године). Више од 3000 етничких Албанаца и око 800 Срба, Рома и чланова других мањинских заједница нестало је током овог периода. Пронађено је више од половине несталих лица и њихови посмртни остаци идентификовани су до краја 2010. године, док се од маја 2015. године 1.653 лица и даље води као нестало код МКЦК-а.

24. Јула 1999. године, Генерални секретар УН-а изјавио је у извештају Савету безбедности да УНМИК већ сматра да је питање несталих лица посебно акутан проблем у погледу људских права на Косову. Новембра 1999. године, при полицији УНМИК-а је основана Јединица за нестала лица (ЈНЛ), која је била задужена за истраживање могуће локације несталих лица и/или гробних места. ЈНЛ, заједно са Централном јединицом за кривичну истрагу (ЦЈКИ) полиције УНМИК-а, а касније наменска Јединица за истрагу ратних злочина (ЈИРЗ), били су одговорни за кривичне аспекте предмета несталих лица на Косову. Маја 2000. године, успостављена је Комисија за проналажење и идентификацију жртава, којом председава УНМИК, ради проналажења, идентификације и предавања посмртних остатака. Дана 5. новембра 2001. године, УНМИК је потписао Заједнички документ УНМИК-а и СРЈ у коме се, између осталог, понавља његова обавеза решавања судбине несталих лица из свих заједница и признаје се да је програм ексхумације и идентификације само део активности везаних за нестала лица. Од јуна 2002. године, новооснована Канцеларија за нестала лица и судску медицину (КНЛСМ) при УНМИК-овом Одељењу правде (ОП) постала је једини орган који је овлашћен да утврди где се налазе нестала лица, идентификује њихове посмртне остатке и врати их њиховим породицама. Почевши од 2001. године, на основу Меморандума о разумевању (МоР) између УНМИК-а и Међународне комисије за нестала лица (МКНЛ) са седиштем у Сарајеву, допуњеног додатним споразумом из 2003. године, МКНЛ је спроводио идентификацију посмртних остатака путем ДНК анализе.
25. Дана 9. децембра 2008. године, одговорности УНМИК-а у области полиције и правосуђа на Косову су престале, а Мисија владавине права Европске уније на Косову (ЕУЛЕКС) преузела је пуну оперативну контролу у области владавине права, након саопштења председника Савета безбедности Уједињених нација, 26. новембра 2008. године (S/PRST/2008/44), којим се поздравља даље ангажовање Европске уније на Косову. Међутим, УНМИК је задржао одређену одговорност у области међународне сарадње у погледу кривичних предмета.

В. Околности везане за наводни нестанак посмртних остатака гђе Красенке Аљиновић

26. Жалилац је супруг гђе Красенке Аљиновић.
27. Он наводи да је 15. јуна 1999. године напустио Призрен из безбедносних разлога, али је његова супруга остала у градској болници у Призрену, где је раније примљена. Он је био смештен у центру за расељена лица у Косову Пољу и у том периоду је тражио од разних органа, укључујући УНМИК и КФОР, да је пребаце тамо, али његови захтеви нису били одобрени. Дана 14. августа 1999. године, сазнао је од члана особља МКЦК-а да је његова супруга преминула у болници 8. августа 1999. године. Такође му је речено да ју је Општина сахранила у делу градског гробља у Призрену где су били сахрањивани српски мештани који су били убијени. Исти члан особља МКЦК-а доставио је жалиоцу примерак смртовнице и фотографију гроба гђе Красенке Аљиновић. Жалилац тврди да никада није добио оригинал смртовнице нити лична документа и ствари своје супруге, укључујући њен накит.
28. Жалилац је Комисији доставио примерак уверења МКЦК-а, датираног на 18. октобар 1999. године, упућеног кћерки гђе Красенке Аљиновић у Хрватској, у коме се потврђује да је гђа Аљиновић преминула у призренској болници 8. августа 1999. године. Он је приложио и примерак недатиране смртовнице из призренске болнице, у

којој се потврђује смрт гђе Аљиновић 8. августа 1999. године. Жалилац такође прилаже извештај из призренске болнице у коме се потврђује да је она лечена у болници од 20. марта 1999. до своје смрти, 8. августа 1999. године у 15.15 часова и наводи се узрок смрти.

29. Жалилац такође тврди да је касније сазнао да су сви посмртни остаци сахрањени у српском делу гробља у Призрену ексхумирани, укључујући и посмртне остатке његове супруге, и наводно транспортовани у мртвачницу у Ораховцу. Он даље тврди да је контактирао г. С. Д, лекара судске медицине који је радио за Владу Србије и консултовао се са њим по том питању. Г. С. Д. му је наводно рекао да је био присутан на гробљу када су ексхумирани сви посмртни остаци који су се тамо налазили. Он је обећао да ће прегледати своје белешке и видео снимак како би утврдио да ли су посмртни остаци гђе Красенке Аљиновић такође били ексхумирани. Неколико дана касније, у телефонском разговору, г. С. Д. је саопштио жалиоцу да су посмртни остаци његове супруге заиста били уклоњени из гробног места и однесени у Ораховац.
30. Жалилац даље наводи да је и сâм отишао у Призрен августа 2005. године и обишао гробље. Представник управе гробља показао је жалиоцу површину где су били сахрањени Срби. Ова површина је изгледала потпуно раскопана, а у њеној близини је било наслагано неколико сломљених надгробних крстова. Жалилац је доставио Комисији фотографије које је сликао том приликом.
31. Жалилац није појаснио којим органима је пријавио нестанак посмртних остатака своје супруге. У уверењу Црвеног крста Србије и Црне Горе, датираном на 13. јун 2005. године, упућеном жалиоцу, потврђује се да се гђа Красенка Аљиновић сматра несталим лицем од 14. јуна 1999. године и да је укључена у списак несталих лица са Косова.
32. Он је такође обавестио Комисију да је марта 2003. године МКНЛ прикупио узорке крви од кћерке и двојице браће гђе Красенке Аљиновић, ради евентуалне идентификације путем ДНК анализе.
33. У 1, 2, 3. и 4. издању МКЦК-ове књиге *Нестала лица у вези са догађајима на Косову* (које је издато маја 2000, марта 2001, фебруара 2004. односно јуна 2007. године) гђа Красенка Аљиновић није наведена на списку несталих лица. Међутим, електронски извор МКЦК-а *Породичне везе* садржи отворен захтев за проналажење жалиочеве супруге; у њему стоји да је датум њеног нестанка 8. август 1999. године³. Није јасно када је отворен овај захтев за проналажење.
34. У ставци која се тиче гђе Красенке Аљиновић у бази података на мрежи коју води МКНЛ⁴ као датум њеног нестанка наведен је 18. август 1999. и назначено је да „није прикупљено довољно референтних узорака“.

С. Документа достављена Комисији

35. У овом предмету, Комисија је од УНМИК-а примила копије докумената који су се претходно налазили код полиције УНМИК-а и КНЛСМ-а. Када је Комисији доставио спис, 29. јуна 2012. године, СПГС ју је обавестио да су списи „рудиментарни“ и да

³ Видети: База података МКЦК-а [електронски извор] – <http://familylinks.icrc.org/kosovo/en/pages/search-persons.aspx> (прегледано 23. јуна 2015).

⁴ База података МКНЛ-а [електронски извор] – www.ic-mp.org/fdmsweb/index.php?w=mp_details&l=en (прегледано 23. јуна 2015).

„нису баш корисни за припрему... коментара“. Међутим, 20. априла 2015. године, УНМИК је потврдио Комисији да нису прибављена додатна релевантна документа.

КНЛСМ-ов спис

36. Овај део списка садржи недатиран Образац за идентификацију жртве у погледу гђе Красенке Аљиновић, који је ручно попуњен (на енглеском језику). У њему се, поред њених личних података и анте-мортем описа, налазе имена и пуни подаци за контакт њене кћерке и жалиоца. У пољу „Разлози због којих се претпоставља да је предметно лице жртва несреће“ наводи се:

[Гђа Красенка Аљиновић] је била хоспитализована у призренској болници од 19. марта 1999. године. Достављач информација каже да је она преминула у болници 8. августа 1999. године. Након тога су је припадници КФОР-а, УНМИК-а и МКЦК-а сахранили на призренском гробљу.

37. Спис даље садржи МКЦК-ов Образац за идентификацију жртве, који је ручно попуњен (на српском језику), са унакрсном референцом на предмет бр. 2003-000010. У њему се, поред њених личних података и анте-мортем описа, налазе имена и пуни подаци за контакт њене кћерке, брата и жалиоца. У пољу „Детаљи о нестанку“ на првој страници стоји: „Преминула у призренској болници 8. августа 1999. године“; у пољу „Место евентуалне сахране“ стоји (задржано наглашавање из оригинала): „изгледа да је сахрањена на гробљу у Призрену од стране предузећа ‘Хигијена’“. У пољу „Околности нестанка“ на страници Ф2 пише: „Преминула у призренској болници; сахрањена на православном гробљу, али се не зна тачно место“. Уз овај Образац је приложена њена фотографија, као и ручно написан документ у коме се наводе подаци о особама које су учествовале у њеној сахрани и пуни подаци за контакт њене кћерке и брата, у Хрватској и ужој Србији.

38. Спис такође садржи копије извода из матичне књиге рођених гђе Красенке Аљиновић и два обрасца, датирана на 14. април 1999, којима је она извршила пријаву пребивалишта у Призрену.

39. Спис садржи и копију извода из матичне књиге умрлих Општине Призрен, датиран на 27. децембар 1999. године. У њему се потврђује да је смрт гђе Красенке Аљиновић, која је наступила 8. августа 1999. године, уписана под бројем уноса 67/53–1999. Иза овог извода налазе се копије истих докумената везаних за њену смрт, које су издали МКЦК и призренска болница (видети §§ 28 изнад).

40. На крају овог дела списка налазе се нејасне копије седам фотографија, без напомена са објашњењем.

Спис полиције УНМИК-а

Предмет бр. 2002-000661

41. Овај део списка садржи пет докумената из истражног списка ЈНЛ-а бр. 2002-000661, са унакрсном референцом на случај МКЦК-а бр. БЛГ-804538-01. Он се односи на нестанак лица Б. С, 16. јуна 1999. године, у Призрену. Два од ових докумената су недатирани обрасци историје појединачних предмета, одштампани из базе података ЈНЛ-а. Оба садрже следећи унос:

„Према подацима МКЦК-а, лица С. Б, Аљиновић Красенка и Ц. М. вероватно су сахрањена на православном гробљу у Призрену. Ексхумирали смо то гробље 2002. године под шифром локације FQA...“

Предмет бр. 2003-000010

42. Спис садржи ЈНЛ-ов Извештај о наставку случаја, припојен предмету бр. 2003-000010, у вези са телом гђе Красенке Аљиновић, са једним уносом, датираним на 6. фебруар 2003, у коме се наводи:

„Извршен унос у базу података и ДВИ систем“.

У прилогу се налазе:

1. Фотографије гробног места (призренско православно гробље)
2. Извод из матичне књиге умрлих
3. Лекарска евиденција (лекарски извештај са дијагнозом и узроком смрти).

Потврда ОСМ-а

43. На захтев Комисије, ОСМ је 20. априла 2015. године појаснио да је 2002. године заиста обављена ексхумација на призренском гробљу (локација са шифром локације „FQA“) и да се у мртвачници ОСМ-а и даље налазе четири неидентификована тела жена пронађена у тој ексхумацији.
44. ОСМ је објаснио да се физички опис ова четири тела знатно разликује од описа гђе Красенке Аљиновић (нпр. она је била много виша). Поред тога, аутопсијама је утврђено да су две од ових неидентификованих жена преминуле услед рана нанетих ватреним оружјем, док су друге две преминуле услед „повреда нанетих тупим предметом“. Пошто је гђа Красенка Аљиновић преминула природном смрћу, ОСМ је сигуран да ниједни од ових посмртних остатака не могу бити њени.
45. Дана 28. априла 2015. године, ОСМ је даље потврдио да, супротно горенаведним информацијама са веб-странице МКНЛ-а (видети § 33), постоји довољно узорака који би омогућили идентификацију посмртних остатака гђе Красенке Аљиновић путем анализе ДНК. Међутим, није пронађен подударни ДНК. ОСМ је стога мишљења да њени посмртни остаци нису ексхумирани из призренског гробља 2002. године.

Потврда МКЦК-а

46. Дана 18. маја 2015. године, на захтев Комисије, канцеларија МКЦК-а у Приштини потврдила је Комисији да је гђа Красенка Аљиновић пријављена МКЦК-у од стране своје породице као нестало лице и да је МКЦК у вези с њом отворио случај под референтним бр. БЛГ-804796-01. До данашњег дана, МКЦК нема никакве нове информације о локацији њених посмртних остатака, због чега је случај и даље отворен у евиденцији МКЦК-а.
47. МКЦК је даље навео да се њено име по први пут појавило у петом издању књиге МКЦК-а *Нестала лица у вези са догађајима на Косову*, објављеном априла 2013. године. МКЦК је такође појаснио да је њихова пракса да као случајеве несталих лица сматрају ситуације у којима је лице виђено мртво (без обзира на узрок смрти), али породица не зна локацију посмртних остатака (место где су сахрањени).

48. МКЦК није одговорио на питање Комисије када је отворен захтев за проналажење гђе Красенке Аљиновић и када је МКЦК обавестио УНМИК (или да ли је то уопште учинио) да се она сматра „несталим лицем“.

III. ЖАЛБА

49. Жалилац се жали на пропуст УНМИК-а да га ваљано обавести о смрти његове супруге и о премештању њених посмртних остатака, чиме су му изазвани бол и патња.

50. Комисија је сматрала да се жалилац позива на повреду свог права у смислу забране нечовечног или понижавајућег поступања, загарантованог чланом 3 Европске конвенције о људским правима (ЕКЉП) и свог права на поштовање приватног и породичног живота, загарантованог чланом 8 ЕКЉП.

IV. ПРАВО

A. Опсег разматрања Комисије

51. Пре него што започне разматрање меритума жалби, Комисија би желела да разјасни домен свог разматрања.

52. Комисија напомиње да је, након усвајања Уредбе УНМИК-а бр. 1999/1 25. јула 1999. године, УНМИК преузео обавезу поштовања међународно признатих стандарда у погледу људских права при обављању својих функција. Ово прихватање обавеза детаљно је описано у Уредби УНМИК-а бр. 1999/24 од 12. децембра 1999. године, према којој је УНМИК прихватио обавезе сходно следећим инструментима који се тичу људских права: Универзалној декларацији о људским правима, Европској конвенцији о људским правима и њеним протоколима, Међународном споразуму о грађанским и политичким правима (МСГПП), Међународном споразуму о економским, социјалним и културним правима, Међународној конвенцији о уклањању свих видова расне дискриминације, Конвенцији о уклањању свих видова дискриминације жена, Конвенцији против мучења и осталог окрутног, нечовечног и понижавајућег поступања или кажњавања и Конвенцији о правима детета.

53. Комисија такође примећује да, према члану 1.2 УНМИК-ове Уредбе бр. 2006/12 од 23. марта 2006. године о оснивању Саветодавне комисије за људска права, Комисија „треба да проучи жалбе уложене од стране било које особе или групе особа које тврде да су жртве кршења (својих) људских права од стране УНМИК-а“. Из тога следи да једино поступци или пропусти који се могу приписати УНМИК-у леже у оквиру надлежности Комисије *ratione personae*. У том погледу, треба напоменути, као што је горе наведено, да од 9. децембра 2008. године, УНМИК више не спроводи извршну власт над косовским правосудним системом и системом за спровођење закона. УНМИК стога не сноси одговорност ни за какво кршење људских права наводно почињено од стране тих тела. У погледу тога што се жалилац жали на поступке који су се догодили након овог датума, они леже ван надлежности Комисије *ratione personae*.

54. Такође, Комисија наглашава да, што се тиче њене надлежности *ratione materiae*, из члана 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12 следи да она може испитати само жалбе које се односе на наводно кршење људских права. То значи да она може да разматра само поступке или пропусти који су предмет жалбе због тога што нису у складу са међународним инструментима људских права наведеним горе у тексту (видети § 52).

55. Комисија даље напомиње да, сходно члану 2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12, она има правну надлежност једино над жалбама које се односе на наводна кршења људских права „до којих је дошло 23. априла 2005. или касније или су проузашла из чињеница насталих пре овог датума, при чему су ове чињенице проузроковале континуирано кршење људских права“. Следи да догађаји који су се одиграли пре 23. априла 2005. године генерално леже ван надлежности Комисије *ratione temporis*. Међутим, у мери у којој такви догађаји проузрокују континуирану ситуацију, Комисија има надлежност да разматра жалбе које се односе на ту ситуацију (видети предмет Европског суда за људска права [ЕСЈП], Велико веће [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, бр. 16064/90 и остали, пресуда од 18. септембра 2009, §§ 147–149; ЕСЈП, *Кинар против Турске* [ВВ] бр. 25781/94, пресуда од 10. маја 2001, § 136, ЕКЈП 2001-IV).

В. Наводно кршење члана 3 ЕКЈП

1. Поднесци страна

56. Жалилац се, у суштини, жали на повреду права које се односе на пропуст УНМИК-а да га ваљано обавести о смрти његове супруге и о премештању њених посмртних остатака, чиме су му изазвани бол и патња.

57. СПГС није доставио примедбе на меритум жалбе. Међутим, он се слаже са прихватљивошћу жалбе у деловима који се односе на наводно уклањање и каснији губитак посмртних остатака жалиоачеве супруге, али само од тренутка када је случај пријављен УНМИК-у па до краја временске надлежности Комисије, што би у овом случају било до 9. децембра 2008. године. Према његовом мишљењу, остатак жалбе би требало прогласити неприхватљивим *ratione personae*.

2. Процена Комисије

58. Жалилац тврди, у суштини, да продужени изостанак информација о локацији посмртних остатака његове супруге представља нечовечно или понижавајуће поступање у смислу члана 3.

а) Општа начела

59. Члан 3 ЕКЈП обухвата једну од основних вредности у демократским друштвима (ЕСЈП, *Талат Тепе против Турске*, бр. 31247/96, 21. децембар 2004, § 47; ЕСЈП [ВВ], *Иласку и остали против Молдавије и Русије*, бр. 48787/99, пресуда од 8. јула 2004, ЕКЈП, 2004-VII, § 424). Као што то потврђује апсолутни карактер који члан 15 § 2 ЕКЈП даје забрани мучења и нечовечног и понижавајућег поступања, та забрана се примењује чак и у најтежим безбедносним околностима.

60. Комисија подсећа да суштина жалбе која се овом приликом разматра сходно члану 3 ЕКЈП није то да је дошло до озбиљног кршења људских права у погледу покојне гђе Красенке Аљиновић, већ се она односи на бол и патњу њеног супруга пошто није могао да сазна где је сахрањена његова супруга.

61. Што се тиче таквих случајева, Европски суд наводи да „како би се дошло до закључка о постојању посебног кршења члана 3 Конвенције у погледу сродника жртве, требало би да постоје посебни фактори који њиховој патњи дају димензију и одлике различите од емоционалне туге каква се неизбежно јавља услед сâмог горенаведеног кршења. У

- релевантне факторе спадају непосредност крвног сродства, конкретне околности везане за породични однос, мера у којој је члан породице био сведок предметних догађаја и ангажованост подносилаца жалбе у покушају да прикупе информације судбини својих сродника“ (ЕСЈП [ВВ], *Јановијец и остали против Русије*, бр. 55508/07 и 29520/09, пресуда од 21. октобра 2013. године, § 177).
62. С тим у вези, Суд понавља да „члан породице ‘несталог лица’ може тврдити да је жртва поступања које је у супротности са чланом 3 у случајевима када је нестанак био праћен дугим периодом неизвесности док тело несталог лица није било пронађено. Суштина питања сходно члану 3 у овој врсти случаја не лежи толико у озбиљном кршењу људских права несталог лица већ у реакцијама и ставовима надлежних органа који су одбили да разматрају ту ситуацију када им је предочена“ (*ibid*, § 178).
63. Комисија подсећа да надлежни органи имају обавезу да испуњавају захтеве из члана 3 без обзира на то да ли су били одговорни за првобитни чин смрти или нестанка (видети случај *Аћини против Турске*, бр. 7050/05, §§ 36, 51–54, 1. фебруар 2011, у коме је сепаратистички покрет отео супруга и оца подносиоца жалбе). Према мишљењу Европског суда, без обзира на то, „до тога такође може доћи услед пропуста надлежних органа да одговоре на захтеве сродника за добијање информација или услед препрека које су пред њих постављане, остављајући тако њима да се изборе са теретом напора да открију било какве чињенице, када се овакав став може сматрати показивањем очигледног, сталног и безосећајног занемаривања обавезе да се утврди судбина несталог лица“ (*ibid*, § 178; видети такође, између много осталих предмета, ЕСЈП, *Аћини против Турске*, бр. 7050/05, пресуда од 1. фебруара 2011, §§ 36 и 51-54; ЕСЈП *Варнава и остали*, наведен у § 55 изнад, при § 200; ЕСЈП, *Лулујевић и остали против Русије*, бр. 69480/01, пресуда од 9. новембра 2006, § 114; ЕСЈП, *Гонгаце против Украјине*, бр. 34056/02, пресуда од 8. новембра 2005, § 184). Суд је такође сматрао да је закључак о постојању посебног кршења члана 3 оправдан у ситуацијама у којима је смрт потврђена, а подносиоци жалбе су били директни сведоци патње чланова своје породице (видети ЕСЈП [ВВ], *Јановијец и остали против Русије*, наведен изнад у § 61, при § 181 и предмете који се наводе у њему).
64. Комисија сматра да, иако гђа Красенка Аљиновић није била жртва кршења људских права, ситуацију везану за њено нестало тело треба третирати као упоредиву са ситуацијом везаном за нестало лице за потребе утврђивања тога да ли је њен блиски сродник – њен супруг – претрпео повреду свог права заштићеног чланом 3 ЕКЈП. У том смислу, Комисија подсећа на праксу МКЦК-а да квалификује као случајеве несталих лица ситуације у којима нема сумње да је дошло до смрти неког лица, али се не зна локација његових или њених посмртних остатака (видети § 47 изнад).
65. Комисија примећује да се обавеза сходно члану 3 ЕКЈП разликује од процедуралне обавезе надлежних органа сходно члану 2. Док се другом од надлежних органа захтева да предузму одређене правне радње које могу довести до идентификације и кажњавања одговорних лица, прва је по својој природи општија и хуманитарна, јер се њоме од надлежних органа тражи да реагују на страдање сродника преминулог или несталог лица на хуман и саосећајан начин“ (видети ЕСЈП [ВВ], *Јановијец и остали против Русије*, наведен горе у тексту, § 152).
66. Комисија такође узима у обзир чињеницу да, према наводима Европског суда, анализа реакције надлежних органа не треба да се ограничи ни на какве конкретне манифестације ставова тих органа, изоловане инциденте нити на процедуралне чинове. Насупрот томе, према мишљењу Суда, процена начина на који су надлежни органи

тужене Државе реаговали на упите подносилаца жалбе треба да буде глобална и континуирана (видети ЕСЈП, *Аџиш против Турске*, наведен изнад у § 63, при § 45).

b) Примена ових начела на овај предмет

Прелиминарна опажања

67. Комисија напомиње блискост породичних веза између жалиоца и гђе Красенке Аљиновић, с обзиром на то да је она била жалиочева супруга.
68. Комисија наглашава да се чини да ниједна од страна не оспорава следеће чињенице: да је гђа Аљиновић заиста преминула природном смрћу у болници у Призрену 8. августа 1999; да је њено тело касније сахрањено на градском гробљу у Призрену; да се не зна тачна локација њеног гроба на том гробљу; и да је после 1999. године на том гробљу спроведена бар једна ексхумација већег броја посмртних остатака за које се сумњало да припадају неидентификованим локалним српским становницима који су убијени убрзо након доласка КФОР-а и УНМИК-а у Призрен и околне области.

Наводни изостанак информација везаних за смрт гђе Красенке Аљиновић

69. Комисија истиче жалиочеву изјаву да га је о смрти његове супруге обавестио члан особља МКЦК-а 14. августа 1999. године. Исти члан особља МКЦК-а такође му је доставио примерак медицинске потврде о смрти, коју је издала призренска болница, и фотографију гроба гђе Аљиновић на призренском гробљу; жалилац је доставио Комисији копију те потврде о смрти (видети § 27 изнад).
70. Убрзо након тога, кћерка гђе Красенке Аљиновић такође је примила уверење МКЦК-а у коме се потврђује смрт гђе Аљиновић; копија овог уверења такође је дата на увид Комисији (видети § 28 изнад).
71. Стога, узевши у обзир све околности на терену на Косову 1999. године, Комисија је уверена да су жалилац и његова породица ваљано обавештени о смрти гђе Красенке Аљиновић и да су им достављена релевантна документа.
72. Стога, с обзиром на доказе који су јој предочени, Комисија не може да закључи да је дошло до повреде члана 3 у овом делу жалбе.

Наводна ексхумација посмртних остатака гђе Красенке Аљиновић

73. Како жалилац даље тврди, посмртни остаци његове супруге су касније ексхумирани, без његовог знања и сагласности, а то је вероватно учинио УНМИК или КФОР; према наводима жалиоца, и даље се не зна где се они налазе.
74. У прилог својој тврдњи, жалилац такође наводи да му је г. С. Д, лекар судске медицине који је радио за Владу Србије, рекао да је био присутан током ексхумације коју је обавио КНЈСМ и да су посмртни остаци гђе Красенке Аљиновић заиста били уклоњени из гробног места и однети у Институт за судску медицину у Ораховцу (видети § 29 изнад). Жалилац је посетио призренско гробље 2005. године, где му је показана површина на којој је тело његове супруге наводно било сахрањено; изгледало је да је та површина потпуно прекопана (видети § 30 изнад).

75. Жалилац је Комисији доставио неколико фотографија које је том приликом направио. Иако се на тим сликама види део призренског гробља са неколико недавно ископаних гробова, није јасно који делови гробља су приказани нити да ли се на њима види тачна локација гроба гђе Красенке Аљиновић.
76. ОСМ је потврдио Комисији да је КНЈСМ 2002. године заиста ископао одређене гробове на призренском гробљу (шифра локације „FQA“), како би ексхумирао посмртне остатке неидентификованих лица, углавном Срба, која су тамо сахрањена након сукоба (видети § 43 изнад). ОСМ је такође потврдио да поседује довољно узорака ДНК за потребе позитивне идентификације посмртних остатака гђе Красенке Аљиновић, али до сада није пронађено подударање. Стога, према наводима ОСМ-а, посмртни остаци гђе Аљиновић вероватно нису ексхумирани те се, по свој прилици, и даље налазе на призренском гробљу (видети § 45 изнад).
77. Уз подсећање да тачна локација гроба гђе Красенке Аљиновић на призренском гробљу није позната, Комисија сматра да постоји сумња у погледу тога да ли су њени посмртни остаци ексхумирани из првобитног гробног места. На основу доказа које јој је доставио жалилац и информација које је добила од ОСМ-а, Комисија није у могућности да утврди да ли су њени посмртни остаци заиста пренети.
78. Стога, с обзиром на доказе који су јој предочени, Комисија не може да закључи да је дошло до повреде члана 3 у овом делу жалбе.

Наводни пропуст УНМИК-а да предузме кораке у погледу губитка посмртних остатака гђе Красенке Аљиновић

79. Комисија сматра да не може у потпуности да искључи могућност да су посмртни остаци гђе Красенке Аљиновић заиста ексхумирани без знања и сагласности њене породице и да су их УНМИК-ови органи касније изгубили. Међутим, као што је споменуто горе у тексту, такође је могуће да су њени посмртни остаци још увек на првобитном гробном месту, а да проблем лежи у проналажењу правог гроба.
80. У том погледу, Комисија подсећа да МКЦК и МКНЛ још увек сматрају гђу Красенку Аљиновић несталим лицем (видети §§ 33–34 изнад).
81. Иако нема сумње да је гђа Красенка Аљиновић преминула природном смрћу, још увек би могла да постоји обавеза надлежних органа да истраже случај, слична оној у погледу нестанка сходно члану 2 ЕКЈП (право на живот, процедурални део). Међутим, таква одговорност би била покренута тек када би им случај био предочен (видети нпр. ЕСЈП [ВВ], *Шилих против Словеније*, бр. 71463/01, § 157; ЕСЈП, *Гонгаце против Украјине*, наведен у § 63 изнад, § 185).
82. Комисија је у више наврата закључила да су УНМИК-ови органи имали обавезу да истраже нестанке од тренутка када су сазнали за такве наводе (видети нпр. *Булатовић*, бр. 165/09, одлука од 21. децембра 2011, §§ 16–17; *Бараћ*, бр. 149/09, одлука од 1. октобра 2012. године, §§ 15–16). Комисија је такође сматрала да су МКЦК-ова обавештења о нестанцима послата УНМИК-у довољна за покретање обавезе истраживања сходно члану 2 (видети, између осталог, *Митић и остали*, бр. 63/09 и остали, мишљење од 14. марта 2014, §§ 45 и 156).
83. У том погледу, Комисија прихвата да спис који овом приликом разматра садржи документ којим се потврђује да је у погледу гђе Красенке Аљиновић био отворен

предмет ЈНЛ-а, вероватно 2003. године (видети § 42 изнад). Комисија напомиње да ЈНЛ-ов спис садржи смртовницу којом се потврђује да је она преминула природном смрћу те се указује на то да њена смрт није узрокована кривичним делом.

84. Комисији се стога чини да је ЈНЛ, на основу информација које су му биле доступне, првобитно квалификовао случај гђе Красенке Аљиновић као могуће убиство и/или нестанак (видети § 42 изнад). Међутим, након утврђивања чињенице да је она заправо преминула природном смрћу и да је накнадно сахрањена на гробљу у Призрену, а због свог конкретног мандата (видети § 24 изнад), ЈНЛ је могао да прекине своју истрагу, јер није постојала сумња у вези са њеном судбином.
85. Комисија даље сматра да, пошто у овом случају није постојао проблем сходно члану 2, релевантни органи УНМИК-а нису морали „сами да предузму радње када им се скрене пажња на одређени предмет“; с правом су могли да очекују да, у том погледу, „сродници поднесу званичну пријаву или преузму одговорност за спровођење истражних поступака“ (видети, у супротном смислу, ЕСЈП [ВВ], *Илхан против Турске*, бр. 22277/93, пресуда од 27. јуна 2000, § 63, ЕКЈП 2000-VII; ЕСЈП, *Ранцев против Кипра и Русије*, бр. 25965/04, пресуда од 7. јануара 2010. године, § 232; ЕСЈП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, бр. 55721/07, пресуда од 7. јула 2011. године, § 165).
86. Међутим, жалилац не тврди да се обратио иједном органу УНМИК-а како би га обавестио о ситуацији и затражио да се разјасни локација посмртних остатака његове супруге; он се само позива на контакт са г. С. Д, службеником српске владе задуженим за питања несталих лица (видети § 29 изнад). Комисија понавља да спис не садржи назнаке да су у овом конкретном случају органи УНМИК-а икада били обавештени или на неки други начин упознати са наводним нестанком посмртних остатака гђе Красенке Аљиновић и да је од њих затражено да их пронађе.
87. Комисија жали због чињенице да жалилац до данашњег дана није успео да пронађе последње почивалиште своје супруге, што му, без икакве сумње, доноси бол и патњу. Међутим, под описаним околностима, Комисија није убеђена да су УНМИК-ови органи својим понашањем изазвали душевну патњу жалиоца у вези са смрћу и каснијим наводним нестанком посмртних остатака гђе Красенке Аљиновић, или да су јој на било који начин допринели.
88. Стога, Комисија закључује да у овом случају УНМИК није прекршио члан 3.

С. Наводно кршење члана 8 ЕКЈП

1. Поднесци страна

89. Жалилац се, у суштини, жали на повреду права које се односе на пропуст УНМИК-а да га ваљано обавести о смрти његове супруге и о премештању њених посмртних остатака, чиме су му изазвани бол и патња.
90. Примедбе СПГС-а у вези са делом жалбе сходно члану 3 подједнако се односе на део жалбе сходно члану 8 (видети § 57 изнад).

2. Процена Комисије

а) Општа начела

91. Комисија се позива на судску праксу Европског суда за људска права, у којој се, у вези са концептом „породичног живота“, наводи да је суштински циљ члана 8 заштита појединца од произвољног поступања државних органа. Поред тога могу постојати позитивне обавезе које су саставни део ефективног „поштовања“ породичног живота. Међутим, не постоји прецизна дефиниција граница између постојећих позитивних и негативних обавеза сходно овом члану, према коме „правична равнотежа... мора бити успостављена између супротстављених интереса појединца и заједнице као целине; а у оба контекста Држава ужива одређени простор за процену“ (видети нпр. ЕСЉП, *Крон и остали против Холандије*, бр. 18535/91, пресуда од 27. октобра 1994, § 31; ЕСЉП, *Знаменскаја против Русије*, бр. 77785/01, пресуда од 2. јуна 2005. године, § 28).
92. Суд је утврдио да је право на сахрањивање сродника (не правећи разлику између целог тела и његових делова) заштићено чланом 8 и да његово ометање може представљати кршење права подносиоца жалбе на приватни и породични живот (видети ЕСЉП, *Гирар против Француске*, бр. 22590/04, пресуда од 30. јуна 2011. године, § 101).
93. Суд је такође разматрао кршења права заштићених чланом 8 у следећим ситуацијама: прекомерно кашњење у враћању тела након аутопсије, или узорака ткива узетих са тела, након окончања релевантног кривичног поступка (видети *Пануло и Форте против Француске*, бр. 37794/97, пресуда од 30. октобра 2001. године, §§ 35–36; *Гирар против Француске*, наведен горе у тексту, § 107); одбијање преноса урне са пепелом супруга подносиоца жалбе (видети *Ели Полухас Дедсбо против Шведске*, бр. 61564/00, пресуда од 17. јануара 2006. године, §§ 19–29); одбијање предаје тела супруга подносиоца жалбе убијеног током антитерористичке операције (видети *Маскадова и остали против Русије*, бр. 18071/05, пресуда од 6. јуна 2013. године, §§ 225–238).
94. Поред тога, у судској пракси се сматра да релевантни надлежни органи морају бити упознати са ситуацијом наводног кршења права заштићених чланом 8 и да одговарајући правни или управни поступак мора да буде обављен пре подношења жалбе сходно овом члану. Иако надлежни органи могу имати позитивне обавезе, они нису обавезни да поступају по сопственој иницијативи, када не постоји формални захтев стране чија су права наводно угрожена на основу ове одредбе (видети нпр. ЕСЉП, *Пануло и Форте против Француске*, наведен горе у тексту; ЕСЉП, *Знаменскаја против Русије*, наведен горе у тексту; ЕСЉП, *Зорица Јовановић против Србије*, бр. 21794/08, пресуда од 26. марта 2013).

b) Примена ових начела на овај предмет

95. Комисија напомиње да стране не оспоравају постојање породичних веза између жалиоца и гђе Аљиновић. Остале релевантне чињенице које нису спорне напоменуте су горе у тексту (видети § 68).
96. Међутим, као што је већ споменуто горе у тексту, Комисија није пронашла довољно доказа којима би се доказало, *прво*, да су посмртни остаци жалиоцеве супруге заиста уклоњени из гроба, и *друго*, да се жалилац жалио релевантним органима УНМИК-а у вези с тим или да је безуспешно тражио од УНМИК-а да утврди где се налазе њени посмртни остаци. Стога, с обзиром на доказе који су јој предочени, Комисија не може да закључи да је дошло до повреде члана 8.

97. Комисија понавља своје жаљење поводом чињенице да жалилац до данашњег дана није успео да пронађе последње почивалиште посмртних остатака своје супруге, што му, без икакве сумње, доноси бол и патњу. Међутим, Комисија није пронашла довољно доказа да су УНМИК-ови органи на било који начин ометали жалиочево право на породични живот. Комисија стога закључује да није дошло до повреде жалиочевих права од стране УНМИК-а, заштићених чланом 8 ЕКЉП. .
98. У том погледу, Комисија саветује да УНМИК ступи у контакт са релевантним органима на Косову како би помогао жалиоцу, г. Петру Јовичићу, у проналажењу посмртних остатака његове супруге.

ИЗ ОВИХ РАЗЛОГА,

Комисија, једногласно,

- 1. ЗАКЉУЧУЈЕ ДА НИЈЕ БИЛО КРШЕЊА ЧЛАНА 3 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА;**
- 2. ЗАКЉУЧУЈЕ ДА НИЈЕ БИЛО КРШЕЊА ЧЛАНА 8 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА.**

Андреј Антонов
Извршни службеник
Председавајући

Марек Новицки

СКРАЋЕНИЦЕ И АКРОНИМИ

- СГПП** – Међународни споразум о грађанским и политичким правима
ОСМ – Одељење за судску медицину
ЕКЉП – Европска конвенција о људским правима
ЕСЉП – Европски суд за људска права
ЕУ – Европска унија
ЕУЛЕКС – Мисија владавине права Европске уније на Косову
СРЈ – Савезна Република Југославија
ХРАП – Саветодавна комисија за људска права
МКНЛ – Међународна комисија за нестала лица
МКЦК – Међународни комитет Црвеног крста
КФОР – Међународне безбедносне снаге (обично познате као косовске снаге)
ЈНЛ – Јединица за нестала лица
НАТО – Северно-атлантски споразумни савез
КНЛСМ – Канцеларија за нестала лица и судску медицину
СПГС – Специјални представник Генералног секретара
УНМИК – Привремена административна мисија Уједињених нација на Косову
ЈИРЗ – Јединица за истрагу ратних злочина